

UNIVERZITA KARLOVA

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV FILOSOFIE A RELIGIONISTIKY

OBOR: FILOZOFIE

Autoreferát (teze) disertační práce

Autor: Lucie Šarkadyová

OKAMŽIK A AUTORSTVÍ VE FOTOGRAFII

MOMENT AND AUTHORSHIP IN PHOTOGRAPHY

Školitel: prof. Miroslav Petříček

Rok odevzdání: 2020

Většina prací o fotografii se zabývá obrazem a snahou porozumět fotografii jako snímku. Na rozdíl od teorie obrazu pojednává tato práce o zkušenosti fotografa v okamžiku vzniku snímku, ale i o vlivu fotografie jako média na naše vnímání. Hlavním tématem je pak fotografie pohybu, kde můžeme nejlépe demonstrovat, jak fotografie mění jednak naše

vnímání, jednak rozumění vnějšímu světu. Začátek práce je věnován jednomu z největších českých fotografů – Josefu Sudkovi – který popisuje způsob své práce. Jeho vymezení fotografování jako okamžiku, „kdy do sebe všechno zapadne“, a nemožnosti se už nikdy vrátit do stejného okamžiku, je stěžejním rysem fotografie, tak jak je prezentovaná v této práci, a základem pro tezi celé práce, že totiž fotografie a fotoaparát mění způsob vnímání a že fotografie je aktualizací možnosti toho, jak vidíme to, co vidíme. O aktualizaci možnosti je pak řeč především v kontextu díla Barbary Probst, jejíž práce „Exposures“ zásadním způsobem vstupuje do historie fotografie, kdy opět důraz není kladem na obraz, ale na fotografa jako tvůrce obrazu.

Fotografie v sobě také nese nárok na jedinečnost. Na rozdíl od malířství je uměním okamžiku. Fotograf, alespoň ten, který fotografuje pohyb, nemá čas říci svému subjektu, aby pohyb udělal ještě jednou anebo trochu jinak. Jak říká Cartier-Bresson, o kterém v práci také pojednáváme: fotografie se může opravit pouze další fotografií, a jak by doplnil Josef Sudek: ale už nikdy nebude stejná jako ta, kterou jsme chtěli udělat původně, protože okolnosti i fotograf se změnili, právě o ten čas, který od sebe odděluje obě fotografie, nebo chceme-li oba pokusy o pořízení fotografie.

Práce je zakončena úvahou o vlivu fotografie na společnost a způsobu, jakým proměňuje vnímání reality. Fotografie není záležitostí pouze galerií, novin a muzeí, ale spoluutváří infrastrukturu, ve které se pohybujeme, a určuje i to, co chceme nebo nechceme a jak můžeme porozumět vnějšímu světu.

POUŽITÁ LITERATURA

APOLLONIO, Umbro, ed., 1973. *Documents of 20th Century Art: Futurist Manifestos*. Brain, Robert, R.W. Flint, J.C. Higgitt, and Caroline Tisdall, trans. New York: Viking Pres. 38–45.

Dostupné také z: <http://www.italianfuturism.org/manifestos/futuristphotomanifesto/>

BARTHES, Roland, 2004. *Rétorika obrazu*. In: CÍSAŘ, Karel. *Co je to fotografie?*. Praha:

Herrmann & synové, 2004, s. 51–61. ISBN 80-239-5169-6

BENJAMIN, Walter, 1979. *Umělecké dílo ve věku své technické reprodukovatelnosti*. In: *Dílo a jeho zdroj*. Praha: Odeon, s. 17–47

BERGSON, Henri, 2002. *Duchovní energie*. Praha: OIKOYMENH. ISHN 80-7021-485-6

BERGSON, Henri, 2003a. *Hmota a paměť*. Praha: OIKOYMENH. ISBN 80-7298-065-3

BERGSON, Henri, 2003b. *Myšlení a pohyb*. Praha: Mladá fronta. ISBN 8020410082

BERNARD, Claude, 2008, *Principles de médecine experimentale*. Paris, PUF

CARTIER-BRESSON, Henri, 2017. *Interviews and communications 1951–1998*. Reprint edition. New York: Aperture. ISBN 978-1597113922

CANGUILHEM, Georges, 2017. *Poznávání života*. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3389-3

COSTELLO, Diarmuid, 2018. *On photography: a philosophical inquiry*. London: Routledge. ISBN 978-0-415-68470-5

ČAPEK, Jakub, ed. 2003. *Filosofie Henri Bergsona: základní aspekty a problémy*. Praha: OIKOYMENH. ISBN 80-7298-071-8

ELKINS, James, ed., 2006. *Photography Theory*. New York: Routledge, 2007. ISBN 978-0415977838

GOMBRICH, Ernst, 2009. *Style*. In: PERZIOSI, Donald. *The Art of Art History*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-922984-0

GUERRI, Maurizio a Francesco PARISI, 2013. *Filosofia della fotografia*. Milano: Raffaello Cortina. ISBN 978-88-6030-630-2

CHÉROUX, Clément, 2003. *Fautographie. Petite histoire de l'erreur photographique*. Crisnée, Yellow now. ISBN 2-87340-173-7

DÉBAT, Michelle, 2009. *L'impossible image*. Paris: Exhibitions International ISBN 978-2873173289

KLÍKOVÁ, Alice a Karel KLEISNER, 2006. *Umwelt: koncepce žitého světa Jakoba von Uexkülla*. Červený Kostelec: Pavel Mervart. ISBN 80-86818-24-1

KRACAUER, Siegfried, 2008. *Ornament masy Eseje*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1633-1

MOHOLY-NAGY, László, 2007. *Peinture, Photographie, Film: et autres écrits sur la photographie*. Paris: Folio. ISBN 978-2070318414

NAIL, Thomas, 2019. *Theory of the Image*. New York: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-005008-5

PINOTTI, Andrea, 2012. *Formalism and the History of Style*. In: RAMPLEY, Matthew et al. *Art History and Visual Studies in Europe: Transnational discourses and national frameworks*.

Leiden: Brill. ISBN 978-90-04-23170-2

PROBST, Barbara. *Total uncertainty* [online]. 2014 [cit. 2019-09-25] Dostupné z:

<https://www.galerierudolfinum.cz/wp-content/uploads/TEXTS.pdf>

SILVERIO, Robert, 2016. *Nefotografie, neslova*. Praha: Akademie múzických umění v Praze (Nakladatelství AMU). ISBN 978-80-7331-420-0

SQUIERS, Carol, 2014. *What is a photograph?*. New York: Prestel. ISBN 978-3-7913-5351-7

SUDEK, Josef a ANDĚL, Jaroslav, ed., 2001. *Josef Sudek o sobě*. Vyd. 1. Praha: Torst. ISBN 80-7215-147-9

SVATOŇOVÁ, Kateřina, 2013. *Odpoutané obrazy: archeologie českého virtuálního prostoru*.

Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2273-8

ŠMOK, Ján, 1974. *Skladba fotografického obrazu*. Praha: SPN

VIRILIO, Paul, 2010. *Estetika mizení*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. ISBN 978-80-87378-21-2

WALDEN, Scott, 2010. *Photography and Philosophy: essays on the pencil of nature*. Oxford: Willey-Blackwell. ISBN 978-1-4443-3508-8

HORVAT, Frank, 2019. *Mario Giacomelli: a volte hai il coraggio di fotografare a volte no*. In: Maledettifotografi [online]. ©Maledetti Fotografi, 2019 [cit. 2019-09-25]. Dostupné z:

<http://maledettifotografi.it/interviste/mario-giacomelli/>

MERTINS, Detlef, 2007. *Where architecture meets biology: An Interview with Detlef Mertins*.

Departmental Papers (Architecture) [online]. 2007, č. 7 [cit. 2019-09-25] Dostupné z:

http://repository.upenn.edu/arch_papers/7

TARANTINI, Pio, 2014. *Imago*. Milano: Massimo Fiameni

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

1 - Lucie Šarkadyová, fotografie ze série: *We are searching ourselves in each other*, 2014

2 - Josef Sudek, *Chrám sv. Víta*, Praha 1928

3 - Lucie Šarkadyová, ze série: *Horizont*, 2014

- 4 - Herbert Tobias, *Und neues Leben protzt aus den Ruinen*, 1954
- 5 - Mario Giacomelli, *Io non ho mani che mi accarezzino il volto*, 1963
- 6 - Alison Rossiter, *Lament*, 2007–2010
- 7 - Lucie Šarkadyová, *The window onpened too wide*, 2015
- 8 - Henri Cartier-Bresson, *Place de l'Europe. Gare Saint Lazare*, 1932
- 9 - Étienne-Jules Marey, *Cheval blanc monté*, 1886, locomotion du cheval, expérience 4, Chronophotographie sur plaque fixe
- 10 - Etienne-Jules Marey, *Jump by man in white*, 1887
- 11 - Anton Giulio Bragaglia, *“Ritratto fotodinamico di una donna”*, 1924
- 12 - Rudolf Koppitz, *Bewegungstudie*, 1927
- 13 - Pio Tarantini, ze série *Imago*, 2007-2018
- 14 - Francis Bacon, *Three studies for a portrait of Henrietta Moraes*, 1963.
- 15 - Roger Fenton, *Údolí smrti stínů*, 1855, Krymská válka
- 16 - Balla, Giacomo. *Dynamismus psa na vodítku*, 1912
- 17 - Lucie Šarkadyová, *Tanečnice Alma Palacios*, ze série: *L'inspiration ou les dormeurs éveillés*, 2015
- 18 - Lucie Šarkadyová, ze série: *L'inspiration ou les dormeurs éveillés*, 2015
- 19 - Lucie Šarkadyová, ze série: *L'inspiration ou les dormeurs éveillés*, na fotografiích jsou Oceane Pelpel a Alma Palacios, 2015
- 20 - Lucie Šarkadyová, *Tanečnice Alma Palacios* z projektu *Chair du monde* a série: *L'inspiration ou les dormeurs éveillés*, 2014
- 21 - Letizia Battaglia, *Zatčení Leolucy Braggally v roce 1995*

PUBLIKAČNÍ A AKADEMICKÁ ČINNOST

FULKA, Josef - GRIMMICH, Šimon - HALOUN, Martin - LOCKENBAUER, Jan - ŠARKADYOVÁ, Lucie. *Poznávání života*. 1 vyd. Praha: nakladatelství Karolinum, 2017. Myšlení současnosti. 241 s. ISBN 978-80-246-3389-3.

HALOUN, Martin - ŠARKADYOVÁ, Lucie - GRIMMICH, Šimon - LOCKENBAUER, Jan. *O zvyku*. 1 vyd. Praha: OIKOYMENH, 2014. Oikúmené. Malá řada, 16. 71 s. ISBN 978-80-7298-452-7.

ŠARKADYOVÁ, Lucie. Monstra a hranice organizace. *Dějiny věd a techniky (History of Science and Technology)*, 2013, **2013**(1), 27-37. ISSN 0300-4414.

ŠARKADYOVÁ, Lucie. Prostory a prostředí. In: KLIMOVÁ, Ivana - KOMPIŠ, Martin - PALENČÁROVÁ, Sandra - VACERK, Martin - VICIAN, Marek. *Povaha súčasnej filozofie a jej metódy : Zborník z medzinárodnej konferencie doktorandov v rámci jedenásteho ročníka cyklu Mladá filozofia*. 1 vyd. Bratislava: Filozofický ústav SAV, 2014, s. 121-127. ISBN 978-80-970494-9-2.

ŠARKADYOVÁ, Lucie. Východiska francouzské epistemologie a filosofie. In: ADÁMAŘ, Jozef - GALOVIČOVÁ, Lucia - KLIMOVÁ, Ivana - KOMPIŠ, Martin - VACEK, Martin. *Povaha súčasnej filozofie a jej metódy*. 1 vyd. Bratislava: Filozofický ústav SAV, 2013, s. 158-164. ISBN 978-80-970494-5-4.

ŠARKADYOVÁ, Lucie. Canguilhem a Jacob o živém. *Filozofia*, 2014, **70**(1), 38-46. ISSN 0046-385X.

ŠVEC, Ondřej - ŠARKADYOVÁ, Lucie - HALOUN, Martin. *Canguilhem et la pensée du vivant*. konference. Praha, 2014.

KONFERENCE

Canguilhem et la pensée du vivant: *Concept vulgaire de la santé*, Ústav filozofie a religionistiky a Archiv Jana Patočky, Filozofický ústav FF UK, Praha 2014.

Povaha súčasnej filozofie a jej metódy: *Prostory a prostředí*, Filozofický ústav SAV, Bratislava 2014.

Povaha súčasnej filozofie a jej metódy: *Východiska francouzské epistemologie a filosofie medicíny*, Filozofický ústav SAV, Bratislava, 2013.